

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Torstensmåla den 26 mars 1932.

Herr Lektor Eric Elgqvist

Hov Wäxjö.

Mitt hjärtliga tack för brev och blandketter. Som synes ha mina uppteckningar blivit så vidlyftiga denna gång, att jag måste tillgripa de blandketter som jag en gång fått ifrån Lund. Hoppas att ingen skada vållas därutav. Jag beklagar att dessa uppteckningar inkomma ännu senare än vanligt, men jag ville ha ihop så mycket som möjligt, och jag har mycket arbete av annat slag som tar min tid i anspråk. Jag ber om överseende för alla de fula saker som jag tagit med denna gång. Ifråga om ordspråk så är det nu bara lite bottenskrap ty jag insände ju som bekant något över ett hundra för ett par tre år sen. I fråga om visor har jag avskrivit, som jag hoppas icke ha varit tryckta.

Ämnar låta höra av mig längre fram.

Med utmärkt högaktning.

Gustav Håkansson.

"Järnmåla- Massen"?

På Karl den tolfte tid bodde en soldat och hans hustru på ett torp nära Mien. Men så blev soldaten utkallad i krig och hustrun blev ensam hemma. En kväll stod hon vid stranden av en sjö och tvättade kläder. Då gick hon se en man komma gående vid sjökanten, och han var så lik hennes man att hon trodde att det var han. Han sade att han hade fått lov att komma hem ett slag, men måste genast tillbaka till hären, och kunde därför endast stanna hos henne över natten. Det gjorde han och på morgonen gick han sin väg. En tid därefter fick hon en pojke som hon kallade Masse, och en tid därefter kom soldaten hem från kriget, men när han fick se att hon hade en liten pojke så blev han arg och sa; "Hur har du skött dig medan jag varit borta?" "Det vet du väl," sade hon, du mins väl att du var hemma en natt i fjol!" Då han nekade talade hon om, att en man som var alldeles lik honom hade kommit till henne vid sjöstranden och stannat hos henne under natten. Då förstodde de att det var "Klara-gubbe", sjörået som bodde i Klarahall, som hade lurat henne. En tid därefter då soldaten inte var hemma mötte hon åter en man nere vid sjön, som var lik soldaten, och han ville än en gång stanna hos henne, men

då sade hon: "Nej du har lurat mig en gång förut, och du har inte gett mig någon fosterlön till pojken." Då sade mannen, som inte var någon annan än "Klasa-gubben": "Jag har inga pengar att ge honom men han skall få fem mans styrka, och om han sätter ut nät här i sjön, så skall han få så mycken fisk han behöver, så han skall reda sig i alla fall!" Sen växte pojken upp och blev stor och stark, och tjänade dräng i Grönteboda, och då hade han en lie som var så skarp, att då han gick och slog med den, så högg han av både stenar och tuvor, så att därför är den gården slätare än i dag än de andra gårdarna där i trakten. Han bosatte sig sedan i Järnemåla och kallades sedan Järnmåla-Masen. Då var det en bonde som en gång ville pröva hans styrka, och lovade att bestå en kanna bränvin på Masse om han kunde vältas omkul en ängslada. Då tog Masse tag i en knut på ladan, och välte omkull henne med blotta händerna, men då ville bonden att han skulle vältas upp henne igen, men det gjorde inte Masse. - Jag har hört talas om att då snapphanarna härjade som värst, så tog Masse en bror med sig och några vägghalsar och de gävo sig iväg neråt Göinge härad och plundrade likadant som snapphanarna gjorde i Småland.

Men när de voro på hemväg med byttet, så blevo de osams om delningen, så att då slog Masse ihjäl sin bror och behöll det mesta av bytet för egen del.- Enligt en sägen gav han sig ut i krig och då tog han avsked av hustru och barn och sade: "Så länge som vattnet i sjön Mien synes klart, så är jag i livet, men då det synes rött som blod kunnen i förstå att jag är död." En tid därefter gingo de till Mien och då sägo de att vattnet var rött som blod och då förstodo de att han hade stupat i kriget.

Då Järnmåla -Massen en gång skulle köpa en oxatöm sade han till repslagaren: "Den tömmen håller inte!" "Kan du slita av den så får du!" sade repslagaren. Då slet Masse sönder tömmen i småbitar, så lätt som om det varit en syträd. Sagesmannen August Bengtsson i Brändatorp född i Gräsemåla år 1859.

Då Järnmåla-Massen en gång var i Karlshamn för att köpa salt, lovade en köpman en hel tunna salt för intet, om han kunde bära det i en säck till sitt hem i Järnmåla utan att vila. Det lovade Massen, men då passade en bond-dräng på att lägga ett tiopunds lod i säcken för att göra den ännu tyngre. Då Masse gick mot hemmet, gingo två bond-drängar efter för att se hur det skulle gå. Då han kom i närheten av Järnmåla gick han av vägen och började plocka lingon för att läska sig med, men han lät saltsäcken hänga kvar på ryggen. Då förstodo drängarna att han nog orkade bära hem säcken och då gingo de fatt honom, och bädo att få tiopundslodet tillbaka, men han sade att hade han burit ett sådant med i säcken så långt, så kunde han också behålla det och då vände de om och han bar hem saltet. Sagesmän Häkan Karlson, född i Siggamåla 1851. P.J. Svensson, Torstenmåla. född omkring 1850.- S.J. Rosenkvist född 1867.

4743

Stortjuvar.

"Sven Dansare" var den värste stortjuv, som jag hört talas om, för han behövde inte bryta sig in där han ville stjäla, utan bara han bläste i nyckelhålet sprang dörren upp av sig själv. Då min farfars far hade blivit undantagsgubbe och bodde här i Trallaboda, så hade han både pengar och silversaker i en kista i sin stuga, så han tordes knappt sova om nätterna, för han var rädd att Sven Dansare skulle komma. Gubben hade alltid en laddad bössa bredvid sig i sängen, och starka läsar vid dörrarna, men en natt kom Sven Dansare och bläste i nyckelhålet så att dörren sprang upp, och då blev gubben så rädd att han tordes inte skjuta, utan han vände sig mot väggen och låtsade att han sov. När Sven Dansare hade tagit så mycket han ville, av det som var värt att ta så tog han gubbens skinbyxor och slog gubben i röven med dem och sa: "Ja nu har Sven Dansare vatt här och tatt va han vell ha, så nu behöver du inte ligga å vänta på honom längre!" Sen gick han sin väg, men gubben vågade inte knysta utan tjuven fick dra iväg med sitt byte. Sagesman, Hem.ägaren Anton Johansson i Trollaboda, Härlunda född i Trollaboda 1881.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Hans gård har vari i släktens ägo från far till son sedan 1783. I den gamla ryggässtugan var åratalet 1763 inhugget i ovanträet över dörren.

-Sven Dansare var den värste karl till att springa, som fanns på den tiden, så han var inte lätt att fånga ute i skogarna.

Stortjuvarna Göte och Gylfe.

I början på 1800-talet hände det en och annan gång, att tjuvar bröto sig in i kyrkan för att stjäla. I Urs-hult blev kyrksilvret stulit av en stortjuv en natt, som kallades Gylfe, och i Almundsryd hörde klockaren, som bodde i sockenstugan, att det var ett ovanligt buller i kyrkan, men då han trodde att det spökade där, så vågade han sig inte dit förrän det blev dager, men då fick han se att fönstret i sakristian var uttagit, och att den kista, som kyrksilvret förvarades uti, var uppbruten, och att nattvardsvinet var urdrucket, och att både mässhaken, vinkannorna och kalken, och ett brudbälte voro borta. Mässhaken hittades en tid därefter under en rotvälta i

i "grevaskogen" i Ålshult, men silvret kom aldrig tillrätta. Man trodde att det blivit stulit av Göte och Gyfle, och att de hade sitt tillhåll hos en storbonde i södra delen av Urshult. Sagesmannen Håkan Karlsson i Märbohult, Kyrkhult född i Siggamåla Almundsryd 1851. F.d. hemmansägare i Torstensmåla. - Man har trott, att det silver, som blev stulet i Almundsryds kyrka en gång på 1800-talet, sedan gömdes någonstans i "Holmamarken", en skog vid nuvarande Blidingsholms hållplats. Där finnas en massa stenrösen från forntiden, och många av dem ha tydligen blivit undersökta av "skattsökare," för där finnes ett hål i mitten på många av rösena, men ingen har så vitt man vet hittat något silver där. Jag har hört talas om att Göte och Gylfe och deras kamrater höllos gömda hos en storbonde i södra delen av Urshult, i en källare under ett spannmålsmagasin. En dräng, som tjänade på gården, råkade en dag komma in i källaren just som tjuvarna voro samlade där, sex man starka. De sutto då vid ett bord och spelade kort, och där i källaren hade de en massa tjuvgods. För att få behålla livet, måste drängen då gå ed på att icke för någon omtala vad han sett. Gylfe blev till slut avrättad i Ingelstad, därför att han mördat en bonde och dennes hustru och stulit deras pengar. En piga som låg i samma

4743

rum hade krupit under en säng och sett mordet, utan att
tjuven sett henne, vilket hon vittnade.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

ACC. NR. 4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.

Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.

Socken: *Berättat av* Johan Fröberg.

Uppteckningsår: *Född år* 1842 *i* Elmhult, Urshult.

Död: år 1923 i Siggamåla, Urshult.

Uppteckningen rör

"Sköna -Danjel".

"Sköna - Danjeln."

Jag kommer ihåg en "socknaluns" i Urshult som de kallade för "Sköna -Danjel". Han hade varit en fjolle allt sen han var liten, och när han var så stor att han kunde gå på socknen fick han födan på det viset, att han fick stanna vissa dagar på varje hemman, längre tid på de större, och kortare tid på de mindre gårdarna. Då hade de alltid något arbete till hands som passade för honom. På vintern fick han alltid tröska på logen, eller hugga ved, om sommaren fick han hacka fåraris eller granris. En vintermorgon hade en bonde ut honom, kl. 1 på morgonen, på logen. Då tyckte Danjel att det var långt till dager, så han öppnade logdörren gång på gång och sa: "Dä davar så välsignade smaott i da, så Gu'give oss en goå mata da!" Det hände ofta att pigor och drängar drevo skoj med honom på många vis. En julafton kom han till en gård där de nyss hade kokat lutfisk. Då sade en piga: "Vill du smaka fisken Danjel?" Ja det ville han och då gav hon honom lite på en trätallrik, men i stället för peppar strödde hon snus på fisken, så att när Danjel, som aldrig ätit

snus förr, började äta, så grinade han så illa att hon frågade: "Tycker du inte om fisken Danjel?" Han åt som förut, men han mumlade för sig själv: "Dä ä djävulskap!" Från den dagen uppkom ordstävets: "Dä ä djävulskap," sa Sköna - Danjel om lutfisken. En gång kom han till en tjärbacke vid midsommartiden, där de höllo på att bränna tjära. Då var då några "drängalunsar", som lockade honom att tjära sin "pincett" därför att den "dä skulle hålla längre." Danjel hade inte bättre vett än han lydde dem, men det fick han ångra, för sen fick han ligga flera timmar vid sjöstranden och gno honom med vatten och sand för att ta bort tjäran.

En tid fick han sällskap med en blind gubbe som hette "Gerten". Honom skulle Danjel leda emellan gårdarna. Där hemmatalet var så litet, att de inte kunde få stanna ett helt dygn, där gingo de bara in för att få lite mat. Då hände det att Danjel gick in ensam, medan den andre väntade utanför. Danjel fick två skivor bröd med en bit fläsk på vardera, men gömde undan fläsket för egen räkning. Då han kom ut frågade Gerten: "Vad fick du för nät?" "Bara brö", sade Danjel och lämnade den ena bröd-

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skivan till Gerten. Då tog Gerten bröds skivan och luktade på den och sa: "Ja töcke da dä lokta fläsk!" Han var inte så dum och litade inte riktigt på Danjel. Då blev Danjel arg och ledde Gerten nära ladugårdsväggen och sa: "Hoppa gubbe här är en bäck!" och då tog gubbastackarn ett hopp så att han slog pannan i väggen, men då sa Danjel: "Osade dä fläsk gubbfan?" Så man kan förstå att Danjel kunde vara elak han också.

En kväll hade Sköna - Danjel gått och ramlat ner i en öppen grav på Urshults kyrkogård. En man gick förbi och hörde buller och mummel ifrån graven. Då gick han till prästen och talade om vad han hört. Prästen tog hanhaken med sig, gick till kyrkogården och sade: "Är du av Gudi, så har du ditt fria lopp, men är du av satan så vik hädan!" Då hördes en röst ifrån graven: "JA ä Danjel Skönä, mina söstär har vatt ilakä ve me, så ja kunne inte va hemma, ä nu har ja ramlat ner här! "

Sagesman Sven Johan Rosenkvist,
Gärdfarihandlare.
Vrangaböke, Almundsryd.

ACC. NR. **4743**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustav Håkansson

Härad: Kinnevald Adress: Torstensmåla, Almundsryd.

Socken: Almundsryd. Berättat av: Petter Svensson.

Uppteckningsår: 1932. Född år 1841 i Trestenshult

Död: omkring år 1918 i Siggamåla.

Uppteckningen rör

Pelle som mästerskytt.

Skriv endast på denna sida!

"Pelle i Boahölte."

Almundsryds störste spektakelmakare. I Bodahylte, Almundsryd bodde vid mitten av 1800-talet en bonde, som mer än någon annan av sina samtida blivit omtalad för sina galna upptåg. Ännu i dag hör man några ördstäv, som påmin- om honom. Såväl hans fullständiga namn, som födelse och dödsår äro glömda, men icke de befängda historier, som berättas av honom. De synas otroliga, men ha berättats av trovärdigt folk. Jag har upptecknat dem såsom prov på den tidens sätt att roa sig på andras bekostnad. Hur han "mässade" i Härlunda kyrka, och hur han behandlade blekingarna under julottan i Allmundsryd äro av mig upptecknade i samband med mina uppteckningar angående julseder

Pelle som mästerskytt.

Pelles egna ord äro upptecknade på Almundsryds sockendialekt . Själva tonfallit i Pelles röst har av traditionen blivit bevarad, och är bekant för upptecknaren. Jag hörde själv "Pelle i Boahölte" tala om hur säker han var till att skjuta. Han sa: "Dä va en gang som Pelle i Hulet ä Appelkoest ä ja, hadde vatt ute ä sköttat (på jakt) Nä vi skolle gao häim pao ättemeddan, sä tötte ja dä va rolit ä lätta dom säi att ja kunne skjuta. Dao sae ja: "Kasta opp hatten Appelkoest sä skjuta ja an!" "Ä du inte vettiä kaa!" Dä sao janock, ä däafää tötte ja dä va rolit ä skjuta pao den nye, höje, granne hatten, ä däafää sä sa ja: "Kasta du inte opp hatten Appelkoest, sä skjutä ja an pao stubben!" "Ä du inte vettia kaa?" sa Appelkoest . Sing passade ja pao ve en backe ä bläi lite ätte pao väjen, ä rätt som Appelkoest geck neaot backen, sä väntade ja, sä tess ja inte sao utan hatten, ä dao skät ja, sä hattakullen geck sönnä, ä Appelkoest bläi sao räddä sä han trellade mönna sla ikring neaot backen, män inte ett enda hagel hade raspat an i skallen. "JA tro du vell skjuta häi me!"

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skräik Appelkoest, men dao sa ja te an: "Hadde du kastat
hatten, så hadde ja sluppet å skjuta an pao stubben!"

14

ACC. NR. **4743**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.
Härad: Kvinnevald. *Adress:* Trostensmåla, Almundsryd.
Socken: Almundsryd. *Berättat av:* Gustav Johansson,
Uppteckningsår: 1932 *Född år* i

Nu boende i Siggaboda, Härlanda.

Uppteckningen rör

Pelle och hans häst.

4743

Pelle och hans häst.

Jag har hört, att en vår då det var svår foderbrist, så hade Pelle i Boahölte inte ett hösträ till sin häst. Då hästen stod och sparkade i stallväggen gick Pelle ut och sa till honom: "Jag har inget hö att ge dig, tror du mig inte, så ska du få se själv och sen ledde han hästen till höslinnet och visade honom att det var tomt, och sen sa han: "Men jag ska spela en lek för dig så kanske det hjälper lite." Sen gick han efter sitt bälga-spel, och spelade för hästen det värsta han kunde, men hästen var inte nöjd ändå.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

ACC. NR. **4743**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.
Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.
Socken: Almundsryd. *Berättat av* Håkan Karlsson, Mårbohult.
Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1851 *i*

Uppteckningen rör

När Pelle skenade.

När Pelle skenade.

Jag har hört talas om, att en gång då Pelle i Boahölte var lite livad på Ryds marknad, så gick han fram till läns-
mannen och sade: "Herr kommisar få ja skena lite?" "Ja
bara skena du sade länsmannen och då satte Pelle iväg det
värsta han kunde, där "pöttebakarna" hade sina lerfat ock
krukor, så att bitarna hoppade kring benen på honom, men
när de till slut fingo tag i honom, så försvarade han sig
med att länsmannen hade lovat honom att "skena".

ACC. NR. 4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.

Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.

Socken: *Berättat av* Johan Fröberg

Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1842 *i* Elmehult, Urshult.

Död: år 1923 i Siggamåla.

Uppteckningen rör

När Pelle slogs med blekingar.

4743

När Pelle slogs med blekingar.

En gång då Pelle i Boahölte varit i Karlshamn, så hade han och några andra Nykyrkeboar stannat vid en gästgivaregård, som hette Möllegården för att supa en stund innan de körde hem. Där kommo de på kvällen i gräl med några blekingar, och det blev slagsmål, och ljusen släcktes så att det blev mörkt i rummet. Då fick Pelle fatt i en storsill och slog till en bleking på käften med sillen så bra han orkade, och då sved det i skinnet på blekingen så att han skrek: "Aj som fan, han skar mig den tusan, han har dragit kniv!" Då rusade alla blekingarna på dörren, men Pelle sa till sina kamrater: "Ä dä va inte så farligt, dä va bara ena sill, som jag strök te han med." Men när Pelle och hans kamrater skulle köra hem, så var det fullt på vägen med blekingar, men då hade Pelle bundit en lång bräda på tvären på sin vagn, och sen piskade han på sin häst, så att han sprang i vildaste galopp, och då ramlade blekingarna som kägglor, men Pelle sa bara: "Å ja tro att mina akebräde stötte er lite." På det viset kommo både Pelle och hans kamrater igenom tämligen helskinnade den gången.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

ACC. NR.

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.

Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.

Socken: Almundsryd. *Berättat av* Petter J. Svensson.

Uppteckningsår: 1932 *Född år* 1850 *i* Torstensmåla.

..... Död år 1908 i Torstensmåla.

Uppteckningen rör

Hur Pelle skojade med stadsfiskalen i
Karlshamn.

Skriv endast på denna sida!

Hur Pelle skojade med stadsfiskalen i Karlshamn.

En gång då Pelle i Boahülte körde till staden Karlshamn bar det sig så illa att hans märr "kastade föl" innan han kom fram. Då tog han fölet som inte var fullgånget och stoppade det i en säck, och när han kom fram så tog han säcken på ryggen, och gick in i köket till stadsfiskalen och sa till en piga där: "Är stadsfiskalen hemma så vill jag tala vid honom?" "När fiskalen kom ut i köket stod Pelle där med säcken på ryggen och sa så tyst som möjligt, "Ja har skjutit en råbock som jag har här i påsen!" "Den vill jag köpa sade fiskalen för han viste att det var förbjuden tid, och ville gärna få Pelle fast för olovlig jakt. "Ja sa Pelle jag lägger honom här ett slag men jag går ut och ser efter min häst, som jag glömde att binda, och sen sprang han ut och då han inte kom igen, löste fiskalen upp säcken för att lägga beslag på "råbocken", men vad han sa då det kan man räkna ut.

ACC. NR. **4743**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.
Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.
Socken: Almundsryd. *Berättat av* Håkan Karlsson, Mårbohult
Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1851 *i* Siggamåla, Almundsryd

Uppteckningen rör

När Pelle sökte doktorn.

Skriv endast på denna sida!

" Då Pelle sökte doktorn".

En gång då Pelle i Boahölte va i Karlshamn, så fick han för sig att han skulle skoja lite med doktorn där i staden. Innan han gick till doktorn, hade han druckit "gär"=(jäst eller bottensats i en öltunna), så han var så lös i magen, så han knappt kunde hålla sig. Då han kom in till doktorn sa han: "Jag är så förskräckligt hårdlivad=(förstoppning), så jag har inte kunnat slippa något på många dygn!" "Är det så illa" sa doktorn, så får vi lov att försöka med laver mang!" Sen fick Pelle knäppa ner byxorna och lägga sig på magen tvärs över en stol, och sen satte doktorn en laver mangspruta, som brukades på den tiden, i ändan på Pelle. När det var gjort, kunde inte Pelle hålla sig längre utan klämde till an alla krafter, så att doktorn blev överöst med skit både i ansiktet och på kläderna. "Fy tusan", sa doktorn. "Gu ske lov nu slapp dä loss", sa den illmarige Pelle, då va värt möet, na ja har plaogats så länge". Sedan den dagen uppkom ett ordstäv: "Nu slapp dä loss", sa Pelle i Boahölte, då han skit doktorn i synen."

4743
ACC. NR.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.
Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.
Socken: Almundsryd. *Berättat av* August Bengtsson, Brändatorp.
Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1853 *i* Gässemåla, Almundsryd.

Uppteckningen rör
Pelle på apoteket.

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Pelle på apoteket.

En gång kom Pelle i Boahölte in på apoteket i Karlshamn. Då han stått där och tittat sig om kring en stund sade han: "Här finnes väl allting vad en bonne behöver?" "Ja bevars det gör det nog," sa apotekaren. "Då vill jag köpa en månad "pattagris" å ett gatele(=grind), sade Pelle, men det kunde inte apotekaren expediera.

ACC. NR. **4743**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.
Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstenmåla, Almundsryd.
Socken: Almundsryd. *Berättat av* Håkan Karlsson, Mörkaboht.
Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1851 *i*

Uppteckningen rör Hur Pelle skojade med apotekaren.

Hur Pelle skojade med apotekaren.

En gång då Pelle i Boahölte var i stan, så gick han in på apoteket och sa till apotekaren: "Jag skulle köpa en stång plåster, men jag har glömt vad det heter, men jag har en liten bit med mig av samma sort, om apotekaren vill osa på ett eller bita i ett, så jag får veta vad det hetter, så vore det bra", och sen lämnade han fram en liten bit som han svept in i ett papper. Det påstås att apotekaren bet i "plåstret" och röt: "Dä ä ju träck!!" "Ja så min själ häite dä!" sa Pelle och sprang på dörren och ut på gatan. Apotekaren sprang efter och skrek: "Ta rätt på an! Ta rätt på an!" Pelle sprang och pekade åt alla håll och skrek: "Ta rätt på an! Ta rätt på han!" Så att varken polisen eller annat folk kunde begripa vem de skulle ta rätt på, så att han kom lyckligt undan den gången. Från den gången uppkom ordstävet: "Ja sao häite dä," sa Pelle i Boahölte, då han lurade apotekaren te ä bita i skit.

ACC. NR. **4743**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.
Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.
Socken: Almundsryd. *Berättat av* P.J Svensson
Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1830 iTorstensmåla,Alm.ryd.

Uppteckningen rör

När Pelle bestälde en "Riddaremältid".

Skriv endast på denna sida!

4743

När Pelle bestälde en "riddaremåltid".

En gång då Pelle i Boahulte var i Karlshamn och hade gott om pengar, så ville han för en gång skull känna hur en fin herre har det, och därför gick han in på stadshotellet och sa till källaremästaren: "Ja skulle vilja ha en riktig riddaremåltid så fin som då går å få, ja betalar vadä kostar!" Ja det fick han till slut både fina maträtter och de dyraste dryckesvaror som funnos på hotellet, och det krusades väldigt för den simple smålandsbonden, men när han ätit och druckit så mycket han vilde, så kom där en räkning på trettio rikstaler, om jag mins rätt, som Pelle fick betala. När han sen körde hem i sällskap med sina kamrater så sade han: "Ja nu har jag ätit en riddaremåltid i stan i dag, men smakade den nätt, så ja min själ kostade den också nätt!"

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

ACC. NR. **4743**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.

Härad: Kinnevald *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd

Socken: Almundsryd. *Berättat av:* S. J. Rosenkvist

Uppteckningsår: 1932 *Född år* 1867 i Hönshylte Alm. ryd.

Uppteckningen rör

Pelle och nattvakten i Tranemåla.

Pelle och nattvakten i Tranemåla.

En gång då Pelle i Boahölte körde körde hem från stan Karlshamn och kom till Tranemåla gård utpå natten, så gick där en nattvakt och ropade: "Klockan är tolv slagen! Gud bevare vår vår gård för eld och brand, och tjuvahand! Klockan är tolv slagen!" Då sade Pelle: "Du går här å skriker så du blir torr i halsen, kom hit så ska ja bju på en sup!" Då nattvakten fått ett par supar lurade Pelle honom att sätta sig upp i vagnen, och sen körde han i vildaste fart mot Småland, och nattvakten tordes inte hoppa av vagnen förrän Pelle stannade vid gästgivaregården i Ryd. Då fick nattvakten gå tillbaka till Tranemåla, där man trodde att skam hämtat honom. Då han kom gående tillbaka dagen efter så fingo de veta att han blivit borttrövad av Pelle i Boahölte.

ACC. NR. 4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.

Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstenmäla, Almundsryd.

Socken: Almundsryd. *Berättat av:* Sven Johan Rosenkvist

Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1867 *i* Hönshylte.

Uppteckningen rör

Hur Pelle botade sin käring.

Skriv endast på denna sida!

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

Hur Pelle botade sin käring.

En gång läg Pelles käring sjuk, då han skulle köra till stan. När kom dit gick han in på apoteket och sa: "Jag behöver två apotekare till min käring som ligger sjuk!" "Det ska du få", sade apotekaren - och gav Pelle två rungade örffilar. Pelle teg och körde hem. Då han kom hem sa han till käringen: "Här ska du få meklamenta, som apotekaren har skekat!" - och så gav han henne en örfil. Då steg hon upp och sa, att nu var hon rätt så kry. Nästa gång Pelle körde till stan, gick han in på apoteket och bad att få tala med apotekaren, och när han kom sa Pelle: "Nu ska jag be å få lämna den ene apotekaren tillbaka, för min käring ble bra ble bra av den ene," - och så gav han apotekaren en örfil så att han ramlade om kull.

ACC. NR. 4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.

Härad: Kinnevald *Adress:* Torstenmäla, Almundsryd.

Socken: Almundsryd *Berättat av* P. J. Svensson.

Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1850 *i* Torstenmäla,

Uppteckningen rör

Död år 1908 i Torstenmäla.

Pelle och hans smörspann.

Skriv endast på denna sida!

Pelle och hans smörspann.

När Pelle en gång var i staden Karlshamn, så bar han en smörspann i näven och gick fram till en polis vid ett gathörn och sa: " Får jag lov te ä skita i min egen spann?" Ja, det fick han, och då tog han locket av spannen och satte sig över den, och då han var färdig lade han på locket tog sin spann och gick, men på gatan lå lorten kvar, därför att det inte varit någon botten i spannen.

ACC. NR. 4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson

Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.

Socken: Almundsryd. *Berättat av* Johan Fröberg

Uppteckningsår: 1932 *Född år* 1842 *i* Elmhult, Urshult.

Uppteckningen rör

Dog: är 1923 i Siggamåla, Almundsryd.

Frimurare.

avskrift av konstl. handförl.

*Smuland
Kinnsvall. Allbo hör*

Almundsby, Marshall, Hönsby Frimurare.

Sept. 1932

4743

*Yngve Gustaf Hakanson
Torstensson & Håkanson
Bor i Roserösträtt
Född 1867 i Hönsby län*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

Frimurareorden är så gammal att den bildades av de murare som arbetade på att bygga Salomos tempel. En frimurare som hette Bengt Jönsson, som jag minnes mycket väl, tappade sin murslev i gölet i Hönsby län, och därför skall han ha blivit utfattig.

- Jag bodde en tid i stan hos en skomakare, som bar frimurare. En gång skulle han resa till Karlskrona, för att taga en grad hos frimurarna, som hade ett hus där. Då han reste tog han en liten murslev med sig, och sex par nya strumpor. Då han kom igen några dagar där-efter, såg han ut som om han skulle farit illa, och alla sex hossefötterna(=strumpfötterna) voro utslitna. Jag har hört talas om, att en gång då frimurarna voro samlade till möte, så var det en karl som var så nyfiken att få veta vad de hade för sig, att han smög sig upp över den sal där de voro församlade, och tittade ner genom ett litet hål i taket, som han borrarat förut. När alla frimurarna voro församlade så satte ordensmästaren sig vid ett bord och tog en liten

klubba i handen och sade tre gånger: "Ett öga för mycket!" sen slog han klubban i bordet, och i samma ögonblick blev den som tittade ner genom hålet i taket, blind på ena ögat. En fru, vars man var frimurare, ville att han skulle gå ut ur orden, och till slut lovade han det, om hon ville gå till ordensmästaren, och be honom stryka ut hennes mans namn ur boken där alla voro inskrivna. När hon kom till ordensmästaren, tog han fram en bok med fotografier och namn på alla frimurarna och bad henne peka på det fotografi som föreställde hennes man. Då hon gjort det, tog han en näl och stack den igenom fotografiet i vänstra sidan och sade: "Nu är din man struken!" Då frun kom hem lägg hennes man död, och hon förstod då att han dött i samma stund, som ordensmästaren stack nälen i mannens fotografi.

Den gamle riksdagsmannen i Hakekvarn, som levde på Nymans tid, skall ha varit frimurare. Han brukade inte gå till kyrkan mer än en gång om året, och det var på längfredagen. Det påstås att ingen frimurare blir utfattig, utan att de hjälpa varandra inbördes.

ACC. NR. 4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson

Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd

Socken: Almundsryd. *Berättat av* S. J. Rosenkvist.

Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1867 ... i Hönshylte.

Uppteckningen rör

Hedengran.

Skriv endast på denna sida!

Hedengran.

Det finnes en släkt i Almundsryd, som heter Hedengran. Det påstås att den härstammar från vallonsmeder, som inflyttade på 1600-talet. En av släkten var smed vid masugnen i Åls-hult, och påstås ha kunnat "vänna om syn på folk". En gång lurade han några ungdomar till att se på medan han kröp igenom en timmerstock. De tyckte alla, att han kröp in i den ena ända på stocken, och sen sågo de honom inte på en stund, men de hörde hur det knakade i stocken. Då kom där en käring bort till dem och sa: "Va står ni här å glo på?" "Jo, tänk Hedengran har krupit in i stocken", sa en av pojarna. "Ä va ni är dumma, ser ni inte att han ligger och kryper vid sidan av stocken, sade käringen. Sen gick hon, men då hon bara gott några steg, så började hon att lyfta på kjolarna och sade "hu, hu," för för hon tyckte att hon vadade i vatten, och då vattnet steg allt högre så ville hon inte göra våta kjolar utan lyfte upp dem lite för högt. Då fick förstas ungdomen ett gott skratt, för de sågo ju att hon gick på torra landet, och de

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

förstodo att Hedengran hade hämnats på henne. Då han en gång skulle spela fiol i en lekstuga i Trestenshult, låtsade han att han glömt fiolen på en sten i grenaskogen, och bad en flicka hämta den, men när hon kom dit, låg fiolen och spelade av sig själv, så flickan vågade inte gå nära för att ta den.

ACC. NR. 4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.

Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd

Socken: Almundsryd. *Berättat av* S.J. Rosenkvist.

Uppteckningsår: 1932 *Född år* 1867 *i* Hönshylte

Uppteckningen rör

"Orra-Kallen."

Skriv endast på denna sida!

"Orra-Kalle."

30

Jag har hör talas om en torpare, som bodde i närheten av Kompersmåla, på 1800-talet och vanligen kallades "Orra - Kallen." Han kunde skjuta så många orrar han ville på sitt stugutak, och så många harfar han ville på sin vedbacke. Han brukade gå och fråga på de ställen där det skulle bli något kalas, om de ville köpa något villebräd, antingen en hare, eller en tjäder, eller en orre, så skulle han skaffa dem vad de behövde, och det slog aldrig fel, så nog kände han till några hemliga konster att mana fram dem med. En gång då han var på ett ställe och gjorde träskor så sa han till bonden: "Vill du ha harstek i dag, så skall jag skaffa dig om du vill bjuda på bränvin!" "Nej det bryr jag mig inte om," sade bonden, "men vill du skjuta räven, som tar mina får, så skall jag bjuda på bränvin." Då Kalle stått en stund med bössan i näven vid träskobänken, så kom där en räv fram till honom, och där sköt Kalle den, och då blev bonden tvungen att bjuda på bränvin. Man trodde allmänt där i orten, att Kalle hade tagit undan en oblat då han gick till nattvarden, och sen hade han antingen lagt den i bössan då

4743

han sköt, eller också hade han fästat oblaten på en vägg
och skjutit på den utan att se sig tillbaka, utan hållit
bössan riktad bakåt, och på det sättet hade han fått sin
förmåga att skjuta så mycket villebråd han ville ha.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

ACC. NR. **4743**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustav Håkansson.
Härad: Kinnevald. *Adress:* Torstensmåla, Almundsryd.
Socken: Almundsryd. *Berättat av* Sven Johan Rosenkvist.
Uppteckningsår: 1932. *Född år* 1867 *i* Vrangaböke,

Uppteckningen rör

Visor.

Skriv endast på denna sida!

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

Herrr Lektor.

Ber om ursäkt för att jag insänder dessa visor,
upptecknade vid en auktion i närheten av Vrangaböke, både för sent och i ett föga värdigt skick.

Med utmärkt högaktning,
Gustav Häkansson.

4743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

En gammal husarvisa.

Husaren hem från striden kom, Husaren in på värds-
huset gick. Hurra, Hurra.

Han satt där och drack sitt vin och han åt, Men krögers-
kan gick där på golvet och grät. Hurra, Hurra.

"Gråter du för vinet som på bordet står, eller gråter du
för du ej penningar får?" Hurra, Hurra.

"Nej, jag gråter ej vinet, som på bordet står. Hurra,
Hurra. Ej heller för det att jag ej pengar får. Hurra,
Hurra.

Nej jag har haft en man för femton år. Jag tror det är
densamme som framför mig står." Hurra, Hurra.

Har du haft en man för femton år, Så är det väl den-
samme som framför dig står. Hurra, Hurra.

Jo, Pröjsen han skrev till mig ett falskt brev, Han skrev
att du var döder och lagd i sand Dörför tog jag mig en

annan till man. Hurra, Hurra.

Nu vilja vi sätta oss neder och dela vår barn,
Den äldsta som sover den tager jag till mig, Den
andra lämnar jag dig. Hurra Hurra.

Sotarevisan.

Sjungen på skorstenspiporna i Almundsryd i slutet av
1800-talet av sotaren Rosenkvist i Skäramåla, Almundsryd.

Måndagen är en frivillig dag. Tialädiom, tialä-
diom tia tia läj. Tisdagen går i samma lag tialädiom.
Onsdagen gör vi alls ingenting, tialädiom. Torsdagen
kommer mästaren hem, tialädiom. Fredagen börjas ar-
betet på, tialädiom. Lördagen faller sabbaten på tia-
lädiom. Söndagen skola vi åt kyrkan gå för att alla
vackra flickor titta uppå. Tialädiom, tialädiom tia lia
läj.

4743.

Vaggvisa.

Vyssa, nanna, litet barn, Stort i röven som en kvarn.
Vyssa, nanna liten ä läjå. Far ä moå göra väl flåjå.
Vyss, Vyss, Vyss, Vyss, Vyss.

"Svaskära"!

Svaskära, svaskära, om na da, Fira styvä ska vi ha
Skär vi mäja, fao vi flåja pängä, Skär vi pao daolit
vis Fao vi en kattedfis.

Anmärkning: För att roa små barn har detta rim varit
använt länge i Almundsryd. Barnet sättes i en äldre
persons knä och denne håller i barnets armar samt vag-
gar med övre delen av kroppen fram och tillbaka i lång-
sam takt, under det hen sjunger rimmet ifråga.

Vaggvisa.

Dussa, nanna lilla barn, Stort i röven som 'na kvarn,
Har så många fara, Två i Skåne två i Lunn fir ä tjue
i Östersund, bryggare ä bakare, Förutom skräddare och
skomakare, Förutom bönnar ä knekta. Somingen man kan
räkna.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35